

УДК 378.014.6:378.4(477.46)УДПУ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3623-6552>

Коляда Наталія, доктор педагогічних наук, професор, проректор з інноваційних досліджень та європейської інтеграції Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, e-mail: Koliada_n@ukr.net

Koliada Natalia, doctor of pedagogical sciences, professor, Vice-Rector for Innovation Research and European Integration Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, e-mail: Koliada_n@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9732-6546>

Кравченко Оксана, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, e-mail: okskravchenko@ukr.net

Kravchenko Oksana, doctor of pedagogical sciences, professor, Dean of the Faculty of Social and Psychological Education, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, e-mail: okskravchenko@ukr.net

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7479-0365>

Чупіна Катерина, аспірант кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, e-mail: katarinka_chupina@ukr.net

Chupina Kateryna, Postgraduate student of the Department of Psychology, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, e-mail: katarinka_chupina@ukr.net

«Академічна доброчесність як складова якості освітнього процесу в умовах ЗВО (з досвіду Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини)»

Анотація: В статті розглянуто особливості упровадження курсу академічної доброчесності в умовах ЗВО. Метою статті стало представлення

досвіду реалізації проєкту сприяння академічної доброчесності серед студентів 1 курсу факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Охарактеризовано комплекс лекційних та тренінгових занять, спрямованих на пропаганду принципів академічної доброчесності в умовах ЗВО. Реалізація проєкту з популяризації академічної доброчесності дозволила залучити студентів до вдосконалення освітнього процесу та його окремих компонентів, шляхом упровадження нових форм та методів роботи з студентами, збільшити на 10% студентів, які приймають участь в науковій роботі (написання статей, тез), реалізація проєкту дала змогу почати створювати та формувати цінності та спільноту студентів, для яких прояви недоброчесності є неприпустимим.

Ключові слова: академічна доброчесність, студенти, ЗВО, цінності академічної доброчесності, результати

«Академическая доброчесность как составляющая качества образовательного процесса в условиях ВНЗ (из опыта Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тычины)»

Аннотация: В статье рассмотрены особенности внедрения курса академической доброчесности в условиях ВНЗ. Целью статьи стало представление опыта реализации проекта академической доброчесности среди студентов 1 курсу факультета социального и психологического образования Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тычины. В статье охарактеризован комплекс лекционных и тренинговых занятий направленных на пропаганду принципов академической доброчесности в условиях ВНЗ. Реализация проекта по популяризации академической доброчесности позволила привлечь студентов к совершенствованию образовательного процесса и его отдельных компонентов, путем внедрения новых форм и методов работы со студентами, увеличить на 10% студентов, принимающих участие в научной работе (написание статей, тезисов), реализация проекта дала возможность начать создавать и формировать ценности и сообщество студентов для которых проявления недоброчесности недопустимо.

Ключевые слова: академическая добросовестность, студенты, ВНЗ, ценности академической добросовестности, результаты

«Academic honesty as a component of the educational process quality in the conditions of higher education institution(experience of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University)»

Abstract: The article deals with the peculiarities of the academic honesty course introduction in the conditions of higher education institution (HEI). Nowadays, academic honesty is the valuable guideline which allows creating a powerful educational and scientific system. It allows improving the quality of Ukrainian higher education and making domestic education competitive at the world market of educational services.

The purpose of the article is to present the experience of the project of promoting academic honesty among first-year students at the Faculty of Social and Psychological Education of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. The project was guided according to the experience of the Ukrainian Catholic University, The National University of Ostroh Academy, National University of “Kyiv-Mohyla Academy”, Sumy State University and the Academic Honesty Promotion Project in Ukraine.

It has been established that the implementation of the principles of academic honesty is also relevant for Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. Nowadays, the university has developed a significant methodological framework that regulates the concept of academic honesty, in particular the code of ethics, the code of academic honesty and other regulations approved by the university.

Recommendations for reducing the manifestations of academic dishonesty among students and academics are considered. Qualitative and quantitative characteristics of the survey results of students' knowledge and understanding of the academic honesty concept are analyzed. The article describes a set of lectures and training sessions aimed at promoting the principles of academic honesty in the conditions of HEI.

Implementation of the academic honesty promotion project allowed to involve students into improving the educational process and its individual components,

through the introduction of new forms and methods of working with students, as well as to increase the number of students participating in research up to 10% (writing articles, abstracts). The project made it possible to create and shape values and a community of students for whom acts of dishonesty are unacceptable.

Keywords: academic honesty, students, HEI, values of academic honesty, results

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Академічна доброчесність є тим ціннісним орієнтиром, на якому ґрунтується якісна освітня та наукова діяльність. Вона дозволяє підвищити престижність української вищої освіти та зробити її конкурентоспроможною на світовому ринку освітніх послуг. Водночас академічна доброчесність має стати невід'ємним атрибутом формування індивідуальної освітньої траєкторії студентів, який забезпечить підготовку кваліфікованого фахівця з міцними знаннями, критичним мисленням та широким загальнокультурним світоглядом.

Імплементація принципів академічної доброчесності є вкрай необхідною для освітнього й наукового середовища ЗВО України, адже допускаючи прояви академічної недоброчесності або ігноруючи їх з боку студентів чи професорсько-викладацького складу, відбувається нівелювання цінності освіти в особистісному вимірі [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі питання академічної доброчесності розглядаються у працях Є Ніколаєва, Н. Батечко, О. Семенов, Л. Пшеничної, С. Мельничук, А. Колеснікова, І. Тодорової, Д. Вілсона, та інших. Проте малодослідженим залишається питання ціннісних орієнтирів та становлення висококваліфікованого фахівця з високим рівнем знань через призму популяризації академічної доброчесності починаючи з моменту вступу до ЗВО.

Метою статті є узагальнення та популяризація досвіду реалізації проєкту щодо сприяння академічної доброчесності серед студентів 1 курсу факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Виклад основного матеріалу дослідження. З часу прийняття нового ЗУ «Про освіту» (2017р.) зокрема згідно ст.42 академічна доброчесність стала однією з основних критеріїв та вимог до здобувачів та являє собою «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [5]. Дотримання академічної доброчесності передбачає дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права, послання на джерела, які використовуються під час написання робіт, надання достовірної інформації про результати розробок та результатів досліджень, контроль за дотриманням доброчесності серед здобувачів освіти.

В законі також передбачені форми та види академічної недоброчесності серед яких плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод.

Питання академічної доброчесності є значним викликом для багатьох ЗВО України, зокрема через відсутність достатньої кількості інформації, форм та методів роботи, які допомагають виявляти та запобігати проявам академічної недоброчесності в ЗВО.

Підтримуємо думку А. Карнаух, яка зазначає що необхідно запобігати та протидіяти насамперед причинам, які породжують академічну недоброчесність, а не лише її симптомам та окремим проявам. Формування академічно доброчесної спільноти має відбуватись під час комунікації членів академічної спільноти. Потрібно думати не стільки про покарання (стягнення), скільки про формування умов, які б не потребували вдаватися до академічної нечесності [6].

На думку Н. Нагорної та П. Гуці серед основних цінностей, на яких базується академічно доброчесна спільнота варто виділити чесність, довіру, справедливість, повагу та відповідальність [12]. Як зазначається в методичних рекомендаціях «Академічна доброчесність та запобігання академічному плагіату у закладах вищої освіти» [11], які розроблені в Харківському державному

університеті харчування та торгівлі для протидії поширенню плагіату, доречними є такі заходи:

- попередня експертна оцінка, зокрема й самооцінка, та/або технічна перевірка (за допомогою спеціалізованих програмних засобів) щодо ознак академічного плагіату в творах, підготовлених до друку;

- використання спеціалізованого програмного забезпечення для виявлення плагіату на основі чітких правил і політики щодо його використання;

- розбудова національних та університетських інституціональних репозитаріїв, які містять бази даних академічних/наукових текстів студентів/викладачів/науковців;

- розміщення інформації про наукові здобутки вишу та науковців університету в наукометричних базах даних Scopus, Web of Science, Google Scholar, ORCID, Index Copernicus;

- дослідження внутрішніх причин та сучасних освітніх практик у сфері боротьби з плагіатом для вироблення на цій основі відповідних політик, інструкцій, керівництв;

- інтеграція в освітні програми університетів на рівні бакалаврату та магістратури окремих навчальних блоків у частині академічної доброчесності, зокрема тих, що стосуються сучасних стандартів академічного письма;

- інтеграція до національних проектів, що сприяють впровадженню та підтримці політик з академічної доброчесності;

- загальна популяризація культури боротьби з плагіатом.

У своїх дослідженнях І. Тодорова виділила 4 компоненти, які сприяють появі у студента нових психологічних утворень (ціннісних орієнтацій, настанов, переконань, досвіду, навичок тощо), які врешті решт реалізуються у відповідній академічній поведінці – доброчесній, або недоброчесній. Серед них:

- Аксіологічно-мотиваційний компонент характеризує ціннісні орієнтації, переконання, настанови та систему мотивації студентів до навчання, співвідношення мотивації до успіху та уникнення невдач тощо.

- Когнітивний компонент академічної доброчесності складеться зі знань та уявлень щодо законів, загальних та групових норм, якими регулюються

питання академічної етики, відповідальність за порушення академічної доброчесності тощо.

- Індивідуально-характерологічний компонент складається з базових рис особистості, здібностей, властивостей нервової системи, рівня самооцінки та домагань, локусу контролю тощо.

- Поведінковий компонент, який характеризується вміннями та навиками здійснення якісної навчальної діяльності на різних її етапах, наявними звичками щодо поведінки на екзаменах, виконання контрольних, кваліфікаційних, письмових, розрахункових та інших учбових завдань [18].

Впровадження принципів академічної доброчесності є також актуальним для Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. На сьогодні в університеті розроблена значна методична база, яка регламентує поняття академічної доброчесності, зокрема етичний кодекс, кодекс академічної доброчесності та інші нормативні документи затвердженні університетом.

У концепції розвитку університету на 2015-2020 роки зазначено, що пріоритетним напрямком розвитку університету стало підвищення надання якості освітніх послуг відповідності національним, європейським і міжнародним фаховим стандартам.

Керуючись місією факультету, актуалізується прагнення впроваджувати кращі практики, адже неможливо досягти досконалості, та обійти увагою сучасні методики та практики в навчальній та науковій діяльності, зокрема це стосується і впровадження академічної доброчесності.

З метою покращення якості надання освітніх послуг, а також для популяризації принципів академічної доброчесності в умовах ЗВО, було розроблено та упроваджено проєкт «Академічна доброчесність як складова якості освітнього процесу в умовах ЗВО».

При розробці проєкту ми керували досвідом Українського католицького університету [14], Національного університету «Острозька Академія» [7], Національного університету «Києво-Могилянська Академія» [9], Сумського державного університету [1] та Проєктом сприяння академічної доброчесності в Україні [15].

Реалізація проєкту проходила на базі факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини протягом II семестру 2019-2020 н.р.

З метою визначення якісних та кількісних характеристик щодо ставлення студентів до академічної доброчесності – як однієї з базових цінностей сучасної освіти, було проведено анкетування серед студентів 1 курсу.

Кількість респондентів становила 70 осіб. На початку проєкту ми отримали наступні результати:

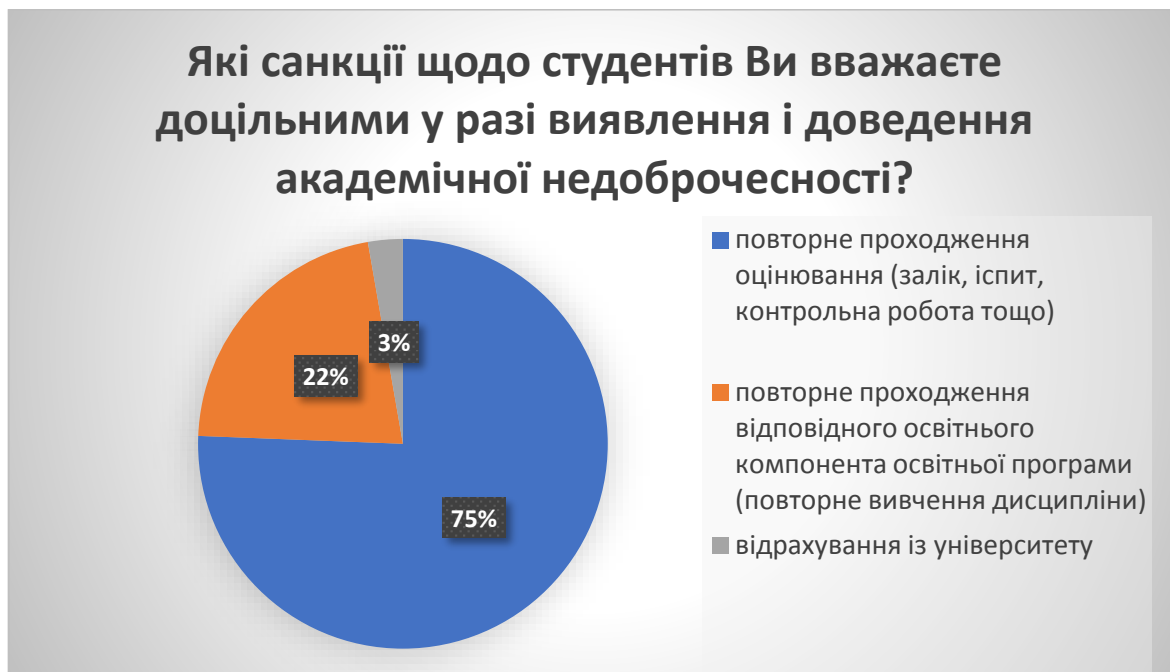
54,3% респондентів знайомі з поняттям академічної доброчесності, 31,4% визнають що знайомі з таким поняттям частково і 14,3 % взагалі не знайомі з даним поняттям та його характеристиками. Серед найбільш відомих, для студентів, проявів академічної недоброчесності (можливість вибору декількох варіантів відповіді) відзначили списування (80%), академічний плагіат (62,9%), хабарництво(68,6%), обман (51,4%), самоплагіат (48,6%). Серед малознайомих понять відзначили фабрикація (14,3%) та фальсифікація (21,7%).



(Рис.1)

Як бачимо з наведеної діаграми (Рис. 1), серед основних видів академічної недоброчесності використовується списування, плагіат, самоплагіат, обман, найменш поширеними виявилась фальсифікація, фабрикація та обман.

Серед першочергових причин, які спонукають студентів вдаватись до академічної недоброчесності, відзначили (можливість вибору декількох варіантів відповіді): відсутність інтересу до теми роботи (54,3%), відсутність чітких правил написання робіт (25,7%), недостатній доступ до необхідної інформації (20%) та відсутність покарання за плагіат (20%).



(Рис.2)

Як бачимо з Рис. 2, найбільш прийнятною формою покарання для студентів є повторне проходження оцінювання -75%, 22% схильні вважати, що необхідно пройти весь освітній компонент повторно, і 3% вважають, що академічна недоброчесність має каратись виключенням зі складу здобувачів вищої освіти того чи іншого університету.

Частина студентів вважає за необхідне перевіряти на плагіат ІНДЗ(20%), курсові роботи, проекти (48,5%), наукові статті, тези, матеріали конференцій(51,4%), бакалаврські та магістерські роботи (62,8%).

Важливо відзначити, що вже на початку проекту 89,6% вважають про доцільність дотримуватись академічної доброчесності та, у свою чергу, 11,1 % готові повністю відмовитись від будь-яких проявів академічної недоброчесності та 38,6% прагнуть максимально відмовитись від недоброчесності.

На базі проведеного дослідження та запитів студентів було розроблено комплекс заходів лекційних та тренінгових занять, спрямованих на пропаганду принципів академічної доброчесності в умовах ЗВО.

Під час реалізації проєкту було приділено увагу 5 основним блокам, зокрема:

- **Що таке академічна доброчесність?** (Мета - за допомогою тренінгових вправ проаналізувати уявлення студентів щодо їх ЗВО, бажання розвитку та розуміння поняття академічної доброчесності)

- **Навіщо нам потрібно дотримуватись доброчесності** (Мета - сформулювати сталі знання про доброчесність, видами та сутністю порушень академічної доброчесності та навички їх розрізняти)

- **Чому вдаються до плагіату?** (Мета - за допомогою літературних, наукових та художніх творів продемонструвати суть та поняття плагіату, звернути увагу на можливі наслідки дотримання чи недотримання академічної доброчесності)

- **Які існують бази даних та звідки можна брати інформацію для наукових праць** (Мета - ознайомити студентів з базами даних та електронними бібліотеками та правилами пошуку інформації в них.)

- **Правила цитувань, як не помилитись під час формування посилань** (Мета - навчити студентів 1 року навчання, відповідно до міжнародних стандартів, формувати посилання на відповідні джерела, навчити правильного цитування, та закріпити знання щодо необхідності проявів академічної доброчесності).

В першу чергу проєкт був спрямований на популяризацію принципу доброчесності у усіх її формах. Студенти навчилися формулювати та доводити власні думки, вільно оперувати фактами під час своїх доповідей та правильно вказувати джерела, з яких ця інформація була запозичена. Також отримана інформація дала можливість зрозуміти основи наукових досліджень, навчитись конструктивно висловлювати свою думку, опанувати основи проєктного менеджменту та самопрезентації. Також комплекс таких заходів дав змогу впевнитись студентам розуміння необхідності створення середовища в якому чесність є однією головних цінностей.

За допомогою тренінгових занять вдалось підвищити рівень обізнаності студентів щодо наукових досліджень, а найголовніше розпочалася формуватися

спільнота студентів, для яких прояви академічної недоброчесності є неприйнятними.

До роботи над проектом були залучені науково-педагогічні працівники факультету, представники відділу науково-технічного розвитку та європейської інтеграції та представники наукової бібліотеки, студентська рада факультету, які допомагали під час підготовки до тренінгів та лекцій. Реалізація проекту стала можливою, зокрема у результаті отримання гранту для реалізації студентських ініціатив від Британської ради.

З метою визначення результативності такої форми роботи з студентами було проведено заключне анкетування та опитування студентів.

Пропонуємо Вам ознайомитись зі статистичними даними та з думками студентів з приводу проекту.

Варто відзначити загальну обізнаність студентів, серед опитаних 98% зазначили, що розуміють сутність поняття академічної доброчесності її видів та форм. В результаті реалізації проекту зменшились прояви академічної недоброчесності (зокрема під час написання есе, доповідей та ІНДЗ), зокрема випадки списування зменшились на 23%. Змінились показники в розділі питання «Чи потрібно, на Вашу думку, дотримуватись академічної доброчесності?», кількість студентів, які вважають що дотримання доброчесності, є обов'язковою умовою отримання якісної освіти складає 94,4% (89,6 на початку).

77,1 % студентів вважають, що заходи, які спрямовані на інформування щодо академічної доброчесності є необхідними під час навчання на 1 курсі та 21,1% студентів готові повністю відмовитись від будь-яких проявів академічної недоброчесності (11,1 % на початку) та 54,1% (38,6% на початку) прагнуть максимально відмовитись від недоброчесності.

Серед основних форм та методів, які пропонують студенти, для зменшення рівня академічної недоброчесності є: роз'яснювальні лекції та тренінги, створення колективних проектів, включення блоку проєктного менеджменту, розвиток критичного мислення та практика в публічних виступах, мотиваційні лекції, залучення студентів до написання та реалізації власних наукових робіт та проєктів.

Проект стане традиційним для факультету та буде проводитись у формі спецкурсу, або факультативу. Усі матеріали, які використовувались під час реалізації цього проекту будуть сформовані з навчально-методичний збірник.

Позитивними також є і відгуки здобувачів вищої освіти. Студентка першого курсу Вікторія Олійник розповіла: «Академічна доброчесність – це курс, який допоміг нам зрозуміти, як правильно має чинити кожен студент під час написання певних робіт. Ми зрозуміли, що наша робота має бути унікальною та кожен із нас має докладати власних зусиль у її написанні. Це курс, який допоміг нам усвідомити, що насправді значать такі терміни, як фальсифікація, плагіат, самоплагіат та списування. Кожен із нас може досягти успіху, якщо докладе власних зусиль та висловить свої ідеї». Як зауважила студентка Каріна Марченко, представляти результати саме своєї роботи, над якою самостійно й наполегливо працювала, — це справді здорово, адже підвищує самооцінку. А студентка Леся Федотова підкреслила, що використовувати чужі думки під час навчання потрібно, але й самій слід думати, оцінювати, мати власне бачення тієї чи іншої проблеми. Правда, для цього необхідно багато знати. Але тим вища ціна власної оцінки, вміння її відстояти. Студентка IV курсу Анна Кравченко, оцінюючи вплив проекту «Академічна доброчесність», на студентів наголосила на його виховному, мобілізуючому значенні. Адже майбутньому фахівцеві важливо усвідомлювати свою причетність, свій, хай поки що й невеликий, вклад в університетську науку».

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Реалізація проекту з популяризації академічної доброчесності дозволила досягти наступних результатів:

- Залучення студентів до вдосконалення освітнього процесу та його окремих компонентів, шляхом упровадження нових форм та методів роботи з студентами
- збільшення на 10% студентів, які приймають участь в науковій роботі (написання статей, тез)

- В загальному реалізація проєкту дала змогу почати створювати та формувати цінності та спільноту студентів для яких прояви недоброчесності є неприпустимим.

Список використаних джерел:

1. Академічна доброчесність СумДУ URL: <https://integrity.sumdu.edu.ua/uk/> (дата звернення 22.01.2020 р.)
2. Батечко Н., Реалізація основ принципів академічної доброчесності в контексті європейських практик. *Освітологічний дискурс*. 2020. №. 1 (28). С. 168-181.
3. Богута В. М., Реалізація засад академічної доброчесності у Полтавському національному педагогічному університеті. 2019. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/12361> (дата звернення 22.04.2020 р.)
4. Вілсон Д., Духовність як передумова формування академічної доброчесності суб'єктів освітніх відносин у закладі вищої освіти. *NAUKOWYI CHASOPYS*. 2019. С. 217.
5. ЗУ «Про освіту» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 03.05.2020 р.)
6. Карнаух А. О., Академічна доброчесність студентів. *Дидакал*. 2020. № 20. С. 236-238. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/13842> (дата звернення 03.05.2020)
7. Кодекс академічної доброчесності Національного університету «Острозька академія» URL: https://www.oa.edu.ua/ua/info/upravlinya_zvo/yakist_osvitnyoi_diyalnosti/kodeks_akademichnoj_dobrochesnosti (дата звернення 18.01.2020 р.)
8. Колесніков А., Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2020. №. 24. С. 122-128.
9. Курс «Академічна доброчесність в університеті» URL: <https://vumonline.ua/course/academic-integrity-at-the-university/> (дата звернення 18.01.2020 р.)

10. Мельничук С., Академічна доброчесність педагога вищої школи: теоретичний огляд. *VIRTUS*. 2019. С. 23.
11. Методичні рекомендації «Академічна доброчесність та запобігання академічному плагіату у закладах вищої освіти» URL: http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/4924/1/Академічна%20доброчесність_2019.pdf (дата звернення 03.05.2020)
12. Нагорна Н., Гуща П., Академічна доброчесність як основа розвитку сучасної науки. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Т. 3, № 23 (2019). С. 81-85 DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/23.166377> URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2308-4855/article/view/166377/165776>
13. Ніколаєв Є.? Як просувати цінності академічної доброчесності в українських університетах? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1131-yak-prosuvatitsinnostiakademichnojidobrochesnosti-v-ukrajinskikh-universitetakh>.
14. Положення про запобігання академічному плагіату та іншим видам академічної доброчесності й коректне застосування цитат в освітньому процесі, науково-педагогічній та науковій діяльності вищого навчального закладу «Український католицький університет» URL: https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist.pdf (дата звернення 20.01.2020 р.)
15. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні URL: <https://saiup.org.ua> (дата звернення 15.01.2020 р.)
16. Пшенична Л., Становлення академічної культури та доброчесності у вищій школі //Рекомендовано до друку вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені АС Макаренка (протокол № 10 від 27 травня 2019 року). 2019. С. 14.
17. Семенов О. М., Європейський та національний контексти академічної культури дослідника: досвід реалізації проекту Еразмус+ Жан Моне модуль. 2019.
18. Тодорова І., Компоненти академічної доброчесності студентів та умови її формування. *Витоки педагогічної майстерності*. №24(2019). С. 193-198 DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194885>

19. Nakashydze I., The role of the teacher in the education of the principles of academic quality of students. *International scientific and technical conference Information technologies in metallurgy and machine building*. 2020. C. 481-484.

References:

1. Akademichna dobrochesnist SumDU URL: <https://integrity.sumdu.edu.ua/uk/> (data zvernennia 22.01.2020 r.)
2. Batechko N., Realizatsiia osnov pryntsyviv akademichnoi dobrochesnosti v konteksti yevropeiskykh praktyk. *Osvitlohichnyi dyskurs*. 2020. №. 1 (28). S. 168-181.
3. Bohuta V. M., Realizatsiia zasad akademichnoi dobrochesnosti u Poltavskomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti. 2019. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/12361> (data zvernennia 22.04.2020 r.)
4. Vilson D., Dukhovnist yak peredumova formuvannia akademichnoi dobrochesnosti sub'ektiv osvitnikh vidnosyn u zakladi vyshchoi osvity. *NAUKOWYI CHASOPYS*. 2019. S. 217.
5. ZU «Pro osvitu» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (data zvernennia 03.05.2020 r.)
6. Karnaukh A. O., Akademichna dobrochesnist studentiv. *Dydaskal*. 2020. № 20. S. 236-238. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/13842> (data zvernennia 03.05.2020)
7. Kodeks akademichnoi dobrochesnosti Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia» URL: https://www.oa.edu.ua/ua/info/upravlinya_zvo/yakist_osvitnyoi_diyalnosti/kodeks_akademichnoj_dobrochesnosti (data zvernennia 18.01.2020 r.)
8. Kolesnikov A., Akademichna dobrochesnist v ukrainskomu osvitno-naukovomu prostori: problemy ta sotsialni zahrozy. *Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy*. 2020. №. 24. S. 122-128.
9. Kurs «Akademichna dobrochesnist v universyteti» URL: <https://vumonline.ua/course/academic-integrity-at-the-university/> (data zvernennia 18.01.2020 r.)

10. Melnychuk S., Akademichna dobrochesnist pedahoha vyshchoi shkoly: teoretychnyi ohliad. *VIRTUS*. 2019. S. 23.
11. Metodychni rekomendatsii «Akademichna dobrochesnist ta zapobihannia akademichnomu plahiatu u zakladakh vyshchoi osvity» URL: <http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/4924/1/Akademichna%20dobrochesnis.2019.pdf> (data zvernennia 03.05.2020)
12. Nahorna N., Hushcha P., Akademichna dobrochesnist yak osnova rozvytku suchasnoi nauky. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. T. 3, № 23 (2019). S. 81-85 DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/23.166377> URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2308-4855/article/view/166377/165776>
13. Nikolaiev Ye., Yak prosuvaty tsinnosti akademichnoi dobrochesnosti v ukrainskykh universytetakh? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1131-yak-prosuvatitsinnostiakademichnojidobrochesnosti-v-ukrajinskikh-universitetakh>.
14. Polozhennia pro zapobihannia akademichnomu plahiatu ta inshym vydam akademichnoi dobrochesnosti y korektne zastosuvannia tsytat v osvitnomu protsesi, naukovo-pedahohichnii ta naukovii diialnosti vyshchoho navchalnoho zakladu «Ukrainskyi katolytskyi universytet» URL: https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/ucu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist.pdf (data zvernennia 20.01.2020 r.)
15. Proekt spriannia akademichnii dobrochesnosti v Ukraini URL: <https://saiup.org.ua> (data zvernennia 15.01.2020 r.)
16. Pshenychna L., Stanovlennia akademichnoi kultury ta dobrochesnosti u vyshchii shkoli //Rekomendovano do druku vchenoiu radoiu Sumskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni AS Makarenka (protokol № 10 vid 27 travnia 2019 roku). 2019. S. 14.
17. Semenoh O. M., Yevropeiskyi ta natsionalnyi konteksty akademichnoi kultury doslidnyka: dosvid realizatsii proektu Erasmus+ Zhan Mone modul. 2019.
18. Todorova I., Komponenty akademichnoi dobrochesnosti studentiv ta umovy yii formuvannia. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*. №24(2019). S. 193-198 DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194885>

19. Nakashydze I., The role of the teacher in the education of the principles of academic quality of students. International scientific and technical conference Information technologies in metallurgy and machine building. 2020. C. 481-484.